

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 17, LT-01505 Vilnius, tel. (8 5) 261 2363,
faks. (8 5) 212 4335, el. p. sumin@sumin.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188620589

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2020-

Nr. 2-

I

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1995 M. RUGPJŪČIO 14 D. NUTARIMO NR. 1119 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS REIKŠMĖS VIDAUS VANDENŲ KELIŲ SĄRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Susisiekimo ministerija) parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 14 d. nutarimo Nr. 1119 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos pavedimą, suformuotą pagal 2019 m. lapkričio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybėje įvykusio pasitarimo dėl laivybos Nemunu atnaujinimo protokolo sprendimus ir siūlymus bei 2020 m. sausio 27 d. organizuoto pasitarimo klausimams dėl vidaus vandenų kelių aptarti, kuriame dalyvavo Šilutės rajono savivaldybės ir Klaipėdos rajono savivaldybės atstovai, protokole išdėstytus siūlymus. Taip pat atsižvelgta į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – Aplinkos ministerija) siūlymą įtraukti į Valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašą Kuršių mariose įrengtą vandens kelią į Ventės ragą.

Lietuvos Respublikos vidaus vandenų keliai skirstomi į valstybinės ir vietinės reikšmės vidaus vandenų kelius. Už valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių priežiūrą yra atsakinga VĮ Vidaus vandens kelių direkcija (toliau – Direkcija). Jai pavesta vykdyti Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių priežiūrą ir sudaryti tinkamas sąlygas laivybai eksploatuojamuose valstybinės reikšmės vidaus vandenų keliuose. Vietinės reikšmės vidaus vandenų kelių valdytojus skiria savivaldybės institucijos, jie organizuoja vietinės reikšmės vidaus vandenų kelių valdymą, tvarkymą, priežiūrą ir eksploatavimą. Lietuvoje šiuo metu yra 822 km valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių ir 71,5 km vietinės reikšmės vidaus vandenų kelių.

Vidaus vandenų kelių plėtra numatyta strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose. Susisiekimo ministerija siekia plėtoti ir skatinti laivybos vystymąsi Lietuvoje. Išnaudoti vidaus vandenų keleivinės ir krovinės laivybos potencialą galima tik tuo atveju, jei vidaus vandenų keliai bus geros būklės. Šilutės rajono savivaldybė ir Klaipėdos rajono savivaldybė informavo, kad neturi pakankamo finansavimo, technikos ir kompetentingų specialistų jų valdomų vidaus vandenų kelių priežiūrai. Direkcija turi ilgametę patirtį vidaus vandenų kelių priežiūros srityje ir kvalifikuotų specialistų. Šiai veiklai vykdyti Direkcija turi laivų ir įrangos (žemsiurbę, žemkasę, motorlaivų,

baržų, plaukiojantį kraną ir kt.), taip pat yra įrengta infrastruktūra (2 uostai, 5 prieplaukos, laivų technikos priežiūros bazė). Nutarimo projekto įgyvendinimas padėtų užtikrinti laivybos vientisumą tarp atskirų besijungiančių vidaus vandenų kelių, užtikrinti nustatytus laivybai reikalingus kelių matmenis.

Nutarimo projekto tikslas – pakeisti Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašą. Siūloma 45,1 km vietinės reikšmės vidaus vandenų keliams, kurių valdytojos yra Šilutės rajono savivaldybė ir Klaipėdos rajono savivaldybė, suteikti valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių statusą ir juos perduoti valdyti Direkcijai. Taip pat siūloma priskirti valstybinės reikšmės vidaus vandenų keliams naują vidaus vandenų kelio ruožą – nuo farvaterio Atmatos žiotys–Klaipėda į Ventės ragą.

Vidaus vandenų kelias Kuršių mariose į Ventės ragą nuo farvaterio Atmatos žiotys–Klaipėda įrengtas Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejui įgyvendinant projektą „Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus atnaujinimas“ Nr. 05.4.1-APVA-V-017-01-0004. Vidaus vandenų kelias į Ventės ragą įrengtas tinkamai, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo. Vadovaujantis šio įstatymo 7 straipsnio 7 dalimi, priimta atrankos išvada, kad pagal atrankos išvadai pateiktą informaciją Aplinkos ministerijai pavaldaus Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus planuojamai ūkinei veiklai – Ventės rago vandens keliui įrengti – poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas. Planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas negali daryti reikšmingo neigiamo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms.

Pakalnės ir Rusnaitės upelių pritaikymas laivybos reikmėms, numatant jų valymo ir gilinimo galimybes, yra išnagrinėtas Nemuno deltos regioninio parko ir jo zonų ribų plano korektūros specialiajame plane (TPDRIS dokumento numeris: S-RJ-88-18-236), parengtame 2020 m. Šilutės rajono savivaldybės iniciatyva. Plane numatyta, kad planavimo tikslai ir uždaviniai – „...sudaryti galimybes gilinti ir valyti Rusnaitės ir Pakalnės upių Nemuno priešakinės deltos gamtiniame rezervate vagas, kad būtų sudarytos sąlygos šiomis upėmis išplaukti į Kuršių marias“. Įtraukus šias upes į valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašą bus sudarytos sąlygos plėtoti laivybą maršrutu Pakalnė–Rusnaitė, sujungiant esamus vidaus vandenų kelius Skirvytės upėje ir Kuršių mariose, užtikrinti esamų prieplaukų Pakalnės upėje panaudojimą pagal paskirtį.

Nutarimo projektu taip pat atliekami kiti redakcinio pobūdžio keitimai (patikslinti vidaus vandenų kelių ruožų pavadinimai).

Nutarimo projektas atitinka Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, tačiau konkrečios šios programos nuostatos neįgyvendinamos.

Nutarimo projektui įgyvendinti reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų. Direkcijai pavesta vykdyti Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių priežiūrą ir sudaryti tinkamas sąlygas laivybai eksploatuojamuose valstybinės reikšmės vidaus vandenų keliuose pagal Susisiekimo ministerijos programą „Susisiekimo vandens keliais užtikrinimas“. Programai vykdyti finansavimas skiriamas pagal kiekvienais metais su Susisiekimo ministerija sudaromą sutartį. 2020 metų programai vykdyti iš valstybės biudžeto skirti asignavimai sudaro 3,023 mln. Eur. Su esamais finansiniais ir techniniais ištekliais Direkcija gali prižiūrėti tik apie 54 proc., t. y. 443 km iš 822 km valdomų vidaus vandenų kelių. Atrenkant eksploatuojamus valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių ruožus, vertinama, ar jie prisidės prie keleivinės ir krovininės laivybos plėtros. Siekiant užtikrinti viso valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių tinklo eksploatavimą, Direkcijai reikėtų skirti papildomai 1 mln. Eur jų kasmetinei priežiūrai bei 54 mln. Eur valstybės investicijų reikalingai technikai įsigyti ir infrastruktūrai sukurti.

Iš savivaldybių perimamų vidaus vandenų kelių priežiūros tikslams (navigacinių ženklų įsigijimas, jų remontas, komplektavimas, kelių ženklavimas, seklumų šalinimo darbai, hidrografiniai

darbai, nuolatinis kelių būklės tikrinimas ir kitos veiklos, reikalingos tinkamai kelių būklei užtikrinti) Direkcijai reikės skirti apie 0,2 mln. Eur per metus. Siūlomų perimti vidaus vandenų kelių būklei užtikrinti būtina nuolat vykdyti seklumų šalinimo darbus. Šiai vienai svarbiausių kelių priežiūros veiklai vykdyti Direkcijai reikės papildomai įsigyti žemsiurbę ir jos priežiūrai skirtą laivą. Minėtoms priemonėms įsigyti reikėtų apie 3 mln. Eur valstybės investicijų. Šių priemonių įsigijimas padėtų užtikrinti ne tik nustatytus laivybai reikalingus kelių matmenis, bet kartu leistų spręsti potvynių prevencijos klausimus, kuriuos nuolat kelia Šilutės rajono ir kitos Nemuno žemupio savivaldybės.

Siekiant užtikrinti pakankamą valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių valdytojo finansavimą, svarstyti alternatyvūs Direkcijos finansavimo būdai ir šaltiniai. Sprendimas dėl konkretaus Direkcijos finansavimo modelio pasirinkimo ir įtvirtinimo turėtų būti grindžiamas visų kompetentingų institucijų atlikta išsamia priemonių analize, įvertinus modelį tiek teisiniu, tiek poveikio valstybės finansams bei galimybės užtikrinti tvarų ir pakankamą pavestoms funkcijoms vykdyti finansavimą aspektais. Žemiau pateikiamas nebaigtinis galimų finansavimo šaltinių sąrašas, preliminarus jų taikymo mechanizmas, tarifai ir kiti elementai.

1) Dalis akcizo pajamų, gautų už realizuotą benziną, dyzelinius degalus, suskystintas dujas, skirtas automobiliams, ir energinius produktus, kurie pagaminti iš biologinės kilmės medžiagų ar su jų priedais ir skirti naudoti kaip variklių degalai.

Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registre yra registruota apie 22 tūkst. vidaus vandenų transporto priemonių. Darant saugią prielaidą, kad per navigacijos sezoną viena motorinė pramoginė vidaus vandenų transporto priemonė sunaudoja apie 200 l benzino, skaičiuotina, kad visos transporto priemonės sunaudoja 4 400 tūkst. l benzino. Benzino akcizo mokestis yra 466 Eur už

1 000 litrų. Taigi akcizo dalis už vandens transporto priemonių sunaudojamą benziną yra 2 050 tūkst. Eur. Skaičiuojant aktyviai vandenų keliais naudojamas priemonės, skaičiuotina apie 6 tūkst. motorinių priemonių, sunaudojančių po ~500 l degalų, iš viso – 3 000 tūkst. litrų, ir atitinkamai mažesnė akcizo suma – 1 398 tūkst. Eur per navigacijos sezoną.

Siūlytina nustatyti, kad dalis akcizo pajamų, proporcinga daliai vidaus vandenų transporto priemonių suvartojamų degalų, palyginti su visa degalų, skirtų naudoti kaip variklių degalai, suma, skiriama vidaus vandenų kelių valdytojo veiklai finansuoti, šią sumą Lietuvos Respublikos finansų ministerijai (toliau – Finansų ministerija) perveda tiesiogiai Direkcijai.

2) Mokestis už Lietuvos Respublikoje įregistruotas vidaus vandenų transporto priemones.

Vidaus vandenų transporto priemonės, kurioms numatyta privaloma registracija, yra registruojamos Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registre. Šių priemonių registravimą vykdo Lietuvos transporto saugos administracija. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 16 straipsniu, šiuo metu yra registruojamos visos vidaus vandenų transporto priemonės, išskyrus sportinius laivus ir vandens dviračius, irklines valtis, burines jachtas, kurių ilgis mažesnis kaip 6 metrai, valtis su pakabinamaisiais elektros varikliais, irklinius turistinius plaustus, kurių keliamoji galia ne didesnė kaip 500 kg, ir kitose šalyse registruotas vidaus vandenų transporto priemonės.

Šiuo metu Vidaus vandenų laivų registre yra įregistruota apie 22 tūkst. vidaus vandenų transporto priemonių, iš jų – daugiau kaip 500 vidaus vandenų laivų. Pastaraisiais metais vidutiniškai 6 000 Vidaus vandenų laivų registre įregistruotų vidaus vandenų transporto priemonių buvo atlikta techninė apžiūra.

Įvertinus tai, kad dalis vidaus vandenų transporto priemonių nėra naudojamos, tačiau šių priemonių savininkai nesikreipė dėl priemonės išregistravimo, ir siekiant palengvinti mokesčio (rinkliavos) surinkimą, siūlytina apmokestinimą sieti ne su įregistravimu Vidaus vandenų laivų registre faktų, o su techninės apžiūros atlikimo momentu. Tokiu būdu būtų užtikrinta, kad mokesčio mokėtojai yra asmenys, kurie eksploatuos ar planuoja eksploatuoti vidaus vandenų transporto

priemonę Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse. Techninė apžiūra, priklausomai nuo transporto priemonės tipo, atliekama kas metai ar kas dvejus metus. Siūlytina nustatyti proporcingai išskaičiuotą metinį mokesčio dydį. Pažymėtina, kad mokestis, mokėtinas Direkcijai, būtų siejamas su techninės apžiūros atlikimo momentu, siekiant palengvinti mokesčio mokėtojo identifikavimą, tačiau nebūtų valstybės rinkliavos, mokamos už techninės apžiūros atlikimą, sudėtinė dalis.

3. Dalis mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių.

Vidaus vandenų laivyba yra efektyvi energijos vartojimo aspektu, labiausiai tausojanti aplinką, ekologiškai patraukli, mažinanti automobilių kelių apkrovimą ir taip sudaranti palankesnes sąlygas eismo saugumui. Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose akcentuojama būtinybė plėtoti vidaus vandenų kelių infrastruktūrą, kad būtų efektyviai panaudotas vidaus vandenų transporto potencialas, numatyta, kad svarbu rinktis alternatyvių rūšių transportą (geležinkelių ar vandenų transportą) ir kad vidaus vandenų keliai, kurių galimybės nevysiškai išnaudojamos, turi tapti vis svarbesni gabenant krovinius iš jūrų uostų į rajonus, nutolusius nuo jūros pakrantės.

Šiuo metu, pagal Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymą, fiziniai ir juridiniai asmenys, naudojantys transporto priemones ūkinei-komercinei veiklai vykdyti, moka mokestį už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių. Mobilus taršos šaltinis, remiantis šiuo įstatymu, – kelių, geležinkelių, oro, vandenų, kitos transporto priemonės, ne keliais judantys mechanizmai, varomi varikliu (motoru), naudojančiu benzina, mazutą, suskystintas naftos dujas, suslėgtas gamtines dujas, dyzeliną, reaktyvinių variklių kurą. Šio mokesčio tikslas, *inter alia*, ekonominėmis priemonėmis skatinti teršėjus mažinti aplinkos teršimą ir iš mokesčio kaupti lėšas aplinkosaugos priemonėms įgyvendinti. Siekiant skatinti aktyvesnį krovinių gabenimą vidaus vandenų keliais ir užtikrinti finansavimą, būtiną tokiam gabenimui reikalingai infrastruktūrai sukurti, siūloma didinti šiuo metu asmenų, naudojančių kelių transporto priemones, mokamą mokestį už aplinkos teršimą ir jo dalį skirti Direkcijai jos funkcijoms vykdyti. Direkcijai skirtą mokesčio už aplinkos teršimą dalį siūloma skaičiuoti nuo krovinių, kurie šiuo metu yra gabenami kelių transporto priemonėmis – vilkikais, bet sutvarkius vandenų kelių galėtų būti gabenami baržomis, kiekio. Darant prielaidą, kad vidaus vandenų keliu Kaunas–Klaipėda galima pervežti apie 500 tūkst. t per metus, tokiam krovinių kiekiui pervežti reikia 25 tūkst. vilkikų (po 20 t), kurių 25 proc. grįžta tušti, todėl iš viso yra 31,25 tūkst. pervežimų. Atstumas Kaunas–Klaipėda – 220 km, bendras per metus nuvažiuotas atstumas tokiu atveju sudaro 6 875 tūkst. km. Skaičiuojant, kad vienas vilkikas sunaudoja 30 l/100 km, bendras sunaudotų degalų kiekis – 2 062,5 tūkst. l. Ši mokesčio už aplinkos teršimą dalis būtų priklausoma nuo krovinių, vežamų vandenų keliu, kiekio. Didėjant vežamų vandenų keliu krovinių kiekiui, mokamo mokesčio dalis mažėtų.

4) Valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių naudotojo (krovininių laivų valdytojų) mokestis.

Siūloma nustatyti mokestį krovininių laivų savininkams (valdytojams) už naudojimąsi vidaus vandenų keliais. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu yra dar tik kuriama laivų eismo stebėsenos sistema, leisianti identifikuoti konkrečių vandens transporto priemonių naudojimą vidaus vandenų keliais ir apmokestinimą apskaičiuoti pagal realų naudojimą, siūlytina pereinamuoju laikotarpiu, iki kol pradės funkcionuoti laivų eismo stebėsenos sistema, nustatyti fiksuotą metinį mokestį už vidaus vandenų kelių naudojimą.

Išaugus plukdomų krovinių kiekiui, turėtų būti skaičiuojamas vandenų kelio mokestis krovininiams laivams automobilių kelių mokesčio principu, pavyzdžiui, metinis automobilių kelių mokestis autobusams ir krovininiams automobiliams yra nuo 304 Eur iki 1 071 Eur. Skaičiuojant po 0,2 Eur vienai krovinio tonai, pagal planuojamą vežti tonažą metinės pajamos galėtų būti nuo 100 tūkst. Eur.

5. Vandenų kelio mokestis keleiviniams laivams.

Ateityje atsiradus reguliariems keleiviniams maršrutams, svarstyтина galimybė nustatyti vandenų kelio mokestį keleiviniams laivams, skaičiuojant nuo parduodamų bilietų.

6. Savivaldybių vandenų kelio ir infrastruktūros priežiūros mokestis.

Siūloma nustatyti savivaldybių mokestį už kiekvieną į savivaldybės administruojamą teritoriją patenkančią eksploatuojamą valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelio ilgį kilometrais.

Skaičiuojant kilometrus reiktų įvertinti tai, kad prie vandenų kelių upėje skirtinguose krantuose gali būti skirtingos savivaldybės, o plačiuose vandens telkiniuose (Kuršių mariose ir Kauno mariose ar tvenkiniuose), kur vandenų kelio 150 m pločio juosta nesiriboja su krantu, visas kelias gali būti vienoje savivaldybėje, tačiau keliu naudojasi keletas savivaldybių, nors šis kelias gali ir nepatekti į jų administracines ribas.

Įvertinus tai, kad iš šio mokesčio reiktų surinkti ~1 000 tūkst. Eur, o paprastai eksploatuojama apie 440 km vidaus vandenų kelių, 1 km kelio priežiūros mokestis būtų 2,25 tūkst. Eur per metus.

Direkcijos priežiūrai perdavus papildomus vidaus vandenų kelius, tikimasi geresnės situacijos šiuose vidaus vandenų keliuose, kadangi savivaldybėms jie labai svarbūs ir aktualūs regioniniu požiūriu (čia vyksta intensyvi keleivinė, pramoginė laivyba, keliais naudojasi žvejai ir pan.). Tačiau, neišsprendus finansavimo klausimo, laivybos sąlygos juose negalėtų būti pagerintos ir nebūtų pasiekti tikslai, lėmę jų įrašymą į valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašą – jie būtų sąrašė, tačiau nebūtų galimybių juos eksploatuoti.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje ir Susisiekimo ministerijos interneto svetainėje. Visi suinteresuoti asmenys galės teikti pastabas ir pasiūlymus 10 darbo dienų nuo Nutarimo projekto paskelbimo.

Papildomų konsultacijų su visuomene nenumatoma.

Nutarimo projektas buvo pateiktas išvadoms gauti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Aplinkos ministerijai, Finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Šilutės rajono savivaldybei, Klaipėdos rajono savivaldybei, Lietuvos transporto saugos administracijai ir Direkcijai. Lietuvos transporto saugos administracija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Šilutės rajono savivaldybė ir Direkcija pastabų ir pasiūlymų neturėjo. Institucijų pastabos, kurios nebuvo priimtos ar į pastabas buvo atsižvelgta iš dalies, įvertintos derinimo pažymoje. Kitos institucijos per nustatytą terminą išvadų nepateikė.

Nutarimo projektą parengė Susisiekimo ministerijos Vandens ir geležinkelių transporto politikos grupės (l. e. vadovo pareigas – Vidmantas Tamulis, tel. (8 5) 239 3941, el. paštas vidmantas.tamulis@sumin.lt) vyriausioji patarėja Eglė Vyšniauskaitė (tel. (8 5) 239 3888, el. paštas egle.vysniauskaite@sumin.lt) ir patarėja Teresa Selezniova (tel. (8 5) 239 3999, el. paštas teresa.selezniova@sumin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 14 d. nutarimo Nr. 1119 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo projektas, 3 lapai.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 14 d. nutarimo Nr. 1119 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandenų kelių sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo projekto lyginamasis variantas, 3 lapai.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokolo projektas, 1 lapas.

4. Derinimo pažyma, 6 lapai.

5. Suinteresuotų institucijų išvados, 12 lapų.

